

LITERATURA

- Lozoviuk, P. (2008). *Interethnik im Wissenschaftsprozess. Deutschsprachige Volkskunde in Böhmen und ihre gesellschaftlichen Auswirkungen*, Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.
- Lozoviuk, P. (2016). „Etnologie je filozofií budoucnosti.“ R. F. Kaindl a pozapomenuté počátky evropské etnologie. *Český lid. The Czech Ethnological Journal*, 103(3), 437–450.
- Lozoviuk, P. (2017). „Etnografická geognosie“ a počátky urbánní protoetnologie. *Národopisná revue*, 17(2), 107–113.
- Lozoviuk, P. (2020). Meždu naukoj i ideologijej. Istorija německojazyčnoj etnografii češskich zemel'. *Vestnik Sankt-Petěrburgskogo universitěta. Istorija*, 65(4), 1162–1185.
- Panzcová, Z., Kiliánová, G., Kubisa, T. (2021). *Národopis na Slovensku v službách Tretej ríše*. Bratislava: Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV, Marenčin PT.
- Warneken, B. J. (1999). „Völkisch nicht beschränkte Volkskunde“. Eine Erinnerung an die Gründungsphase des Fachs vor 100 Jahren. *Zeitschrift für Volkskunde*, 95(2), 169–196.

ALEŠ SMRČKA:

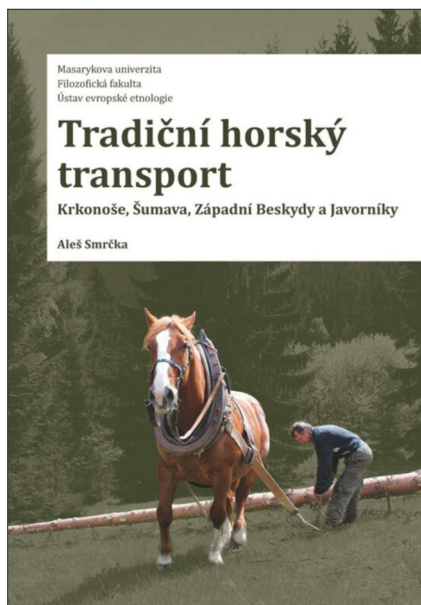
Tradiční horský transport. Krkonoše, Šumava, Západní Beskydy a Javorníky

[Traditional Transport in the Mountans: Giant Mountains, Bohemian Forest, Western Beskids, and Javorníky Mountains]
Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav etnologie, Muni Press, Brno 2021, 256 s.

DOI: <https://doi.org/10.31577/SN.2023.1.09> © Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV, v. v. i. © 2023, Jiří Langer. This is an open access article licensed under the Creative Commons

Kniha Aleše Smrčky o tradičním horském transportu zahrnuje neobvykle rozsáhlý areál českých pohoří kromě Krušných a Orlických hor, Jeseníků a Českomoravské vrchoviny. Je reprezentativním vydáním Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a právem si zasluhuje pochvalu kvality jak obsahovou skladbou, tak kvalitou tisku s mnohými fotografickými dokumentárními (převážně barevnými) doplňky. Ilustrace dokumentují nejen tamní život v nedávné době, ale výjimečně jsou použity i starší prvorepublikové a samozřejmě archivní doklady. Protože jsem ta pohoří nejednou v mládí (v polovině 20. století) prošel (mnohdy s noclehem ve chlévech a šopách a s dozníváním důsledků 2. světové války), sám si kreslil tamní krajinu a vyzvídal informace o životě jejich obyvatel ke konci 19. století, mohu se k obsahu knihy vyjádřit.

Bývalo zvykem, že se autoři regionálních monografií snažili jejich obsah ukotvit do pokud možno nejstarších období, ze kterých získali (obvykle archivní) prameny, a to nevyjímaje Aleše Smrčku. Ovšem to bývaly monografie regionální, především z oblastí nacházejících se v zemském jádru Čech, Moravy a Slovenska a nespojovaly tolik, z etnografického a historického hlediska, tak různorodých oblastí. Autor je však člení nejprve (po objasnění použité terminologie) metodicky s typologizací a až následovně se dostává ke kulturně-historickému výkladu podle jednotlivých pohoří. Další zvláštností vybočující z dřívějších editorských tra-

dic je použití mnoha barevných fotografií z nedávné doby (kolem r. 2020), protože každý autor měl snahu vyhledat ilustrační materiál dobově přímo související s obsahem textu.

Když jsem knihu dočetl, cítil jsem, jako by životní tradice dávných dob dokázaly v některých oblastech přetrvávat dodnes. Ale přece jenom mi v jejím textu chyběla jakási etapizace měnící způsoby života naší a mladší generace (středu 20. století) v uvedených oblastech. Sám žiji již mnoho let v Rožnově pod Radhoštěm, kam jsem se dostal z horní Oravy, do které jsem od poloviny 20. století putoval z jižní Moravy (obvykle ze strážnických folklorních slavností) pěšky přes Karpaty ze všech stran jejich prostoru. Pocházím však z Adamova (v oblasti Moravského krasu) a od začátku 2. světové války mi dlouho býval domovem severní okraj Prahy nad údolím Šárky. Snad proto mohu srovnávat rozdí-

ly způsobu života prostých rodin v jednotlivých a od sebe vzdálených oblastech. Zajímalo mne to, rád jsem se dozvídal od domorodců odlišnosti jejich životních problémů od takových, jaké jsem doposud znal a mnohé si do svých cestovních deníků zaznamenával. Takže přečtené Smrčkovy dílo je mi tematicky blízké.

Ale přece bych měl i kritické poznámky. Například mnohé problémy by byly dnešnímu mladšímu čtenáři pochopitelnější rozšířením textu o některých problémech lesních prací. Prospělo by například zdůvodnění kvalitativních rozdílů koňského a volského potahu. Dnes se mnozí lidé diví, proč se v některých lokalitách tak dlouho udržel chov volů, když jejich doprava je mnohem pomalejší než s koňským spřežením. Neznají totiž, jaká nebezpečí hrozila lidem při stahování kmenů ze strmých lesních svahů, kolik smrtelných úrazů taková práce přinášela. Volské (s jistou dávkou problematičnosti i kravské) spřežení tam bývalo mnohem bezpečnější než koňské. Další připomínku mám k tvrzení, že se k výrobě plachet používala textilie z *odpadové lněné koudelky*, bylo by vhodné doplnit slovo „utkané“, aby čtenář pochopil to, co vidí na fotografiích (na s. 171–173). Je škoda, že autor toho nenapsal více o plaveckých hospodách bytí i citacemi z uvedené literatury. V textových souvislostech to čtenáři musí chybět. Ale i tak je velmi zajímavé, že se mu podařilo ještě v nedávných letech vyhledat pamětníky na mnohé archaické detaily.

Není snadné věnovat se v jednom díle tak rozmanitým regionům, jaké jsou od Šumavy a Krkonoše k Beskydám a Javorníkům. Sám jsem si v mládí tyto oblasti nejen prošel, ale tehdy i zaznamenal skicami do příručního bloku, jaký mám od té doby neustále v kapse, kdykoliv opustím náš byt (ten se nachází v krajině s dominující Černou horou s Radhoštěm nad Rožnovem).

JIŘÍ LANGER,
Rožnov pod Radhoštěm